เรื่อง ประเพณีตานต้อด

รายละเอียด

คำว่า “ตานต๊อด” ภาษากลาง คือ ทานทอด เป็นคำประสมระหว่างคำว่า ทาน กับ ทอด ความหมายคือ “วางของให้” ก็คือการให้ทาน ซึ่งเป็นประเพณีที่แสดงถึงความเอื้ออาทรของชาวบ้านที่มีต่อคนทุกข์ยาก เป็นการทำบุญด้วยใจไม่หวังผลตอบแทน ประเพณีตานต๊อดมีต้นกำเนิดมาจากล้านนา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการทำบุญประเภทนี้จึงมีแต่เฉพาะทางภาคเหนือของประเทศไทยเท่านั้น และในปัจจุบันการตานต๊อดไม่ค่อยแพร่หลาย เด็กและเยาวชนรุ่นหลังส่วนใหญ่ไม่รู้จักประเพณีตานต๊อดกันแล้ว จึงน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่า หากไม่มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีที่ดีงามดังกล่าวจะสูญหายไปจากสังคมไทย

ประเพณีตานต๊อด ยังพอมีให้พบเห็นอยู่บ้างที่ตำบลแม่จะเรา อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชนที่ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน ดังนั้น จึงสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวล้านนาไว้ แต่จะจัดกิจกรรมเฉพาะกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่เท่านั้นส่วนเด็กและเยาวชนในตำบลมีน้อยคนนักที่จะรู้จักประเพณีตานต๊อด เนื่องจากข้อจำกัดของพิธีตาน

ต๊อดที่เป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนไม่รู้จักก็คือ

พิธีตานต๊อดจะจัดในช่วงกลางคืน เวลาประมาณ 22.00 –24.00 น. ซึ่งเด็ก ๆ นอนหลับกันหมดแล้ว จึงมีแต่กลุ่มผู้ใหญ่เท่านั้นที่ไปร่วมกิจกรรมดังกล่าว จากคำบอกเล่าของ ลุงหนานต๊ะ (นายจรูญ สร้อยคำ) ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลแม่จะเราเล่าว่า “ตานต๊อด” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ตานต๊อดผ้าป่า” นิยมจัดในฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายนหรือในช่วงเทศกาลลอยกระทง หลังจากที่มีการลอยกระทงไปแล้ว การตานต๊อด จะทำวันใดเดือนใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเดือดร้อนของเพื่อนบ้าน ส่วนมากจะถวายแด่พระผู้เฒ่า หรือมีข่าวว่าพระรูปนี้จะสิกขา ลาเพศ เป็นที่น่าเสียดายของบรรดาศรัทธา การตานต๊อดผ้าป่า จึงเป็นการป้องกันการลาศึกของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเคร่งครัดในพระธรรมวินัย การทำบุญประเภทนี้จะจัดกันอย่างเรียบง่าย รวมกันพร้อมแล้วก็ทำได้เลย พิธีการทำบุญ “ตานต๊อด” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ตานต๊อดผ้าป่า” เป็นการช่วยเหลือ หรือสงเคราะห์กันเองของชาวบ้าน เรียกว่า ทานมัย ถือเป็นการสร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ และชาวบ้านมีความเชื่อว่าหากทำให้ผู้ที่ได้รับตกใจมากเท่าใด ก็ยิ่งได้บุญกุศลมาก และในแต่ละปีจะทำวันใดก็ได้ไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับความเดือดร้อนของเพื่อนบ้านหรือพระสงฆ์ก็ได้

ประเพณีการตานต๊อด โดยมีผู้นำในการตานต๊อด อาจจะเป็นผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระภิกษุสงฆ์ หรือบุคคลทั่วไปที่มีความประสงค์ต้องการทำบุญ โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนพิธีกรรม ดังนี้

จัดประชุมชาวบ้านเพื่อปรึกษาหารือและสำรวจความคิดเห็นว่าบุคคลใดในหมู่บ้านที่ได้รับความเดือดร้อนสมควรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน และนัดหมายเวลา พร้อมจุดนัดพบเพื่อรวมตัวกันไปทำพิธีตานต๊อด ณ บ้านของเพื่อนบ้านที่ต้องการจะช่วยเหลือการเตรียมงานเริ่มที่บ้านหรือศาลาวัด เพื่อรวบรวมสิ่งของให้ครบทั้งเครื่องอุปโภค และบริโภค ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อาทิ ข้าวสารอาหารแห้ง ปลากระป๋อง พริกแห้ง กะปิ น้ำปลา เกลือหัวหอม หัวกระเทียม น้ำมันพืช ขนม นม ฯลฯ และถ้าเป็นของใช้ ได้แก่ สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ยาสระผม มีด พร้า ขวาน จอบ เสียม หม้อข้าว หม้อแกง ถ้วย ชาม หม้อน้ำ หม้อนึ่งข้าว เสื่อสาด หมอน มุ้ง รองเท้า เสื้อผ้า ผ้าขาวม้า ผ้าเช็ดตัว ฯลฯ แล้วแต่จิตศรัทธาจะทำบุญ นำสิ่งของทั้งหมดมาแต่งดา และอาจมีต้นเงินเพื่อนำเงินที่ชาวบ้านทำบุญมาเสียบไว้ที่ต้นเงิน จัดทำกันแบบเงียบ ๆ และเรียบง่ายไม่มีพิธีรีตองโดยรู้กันเฉพาะกลุ่มที่จะทำบุญเท่านั้น ใครรู้ก็มาช่วยกันการตานต๊อด จะทำในเวลากลางคืน เวลาประมาณ 4 - 5 ทุ่ม

เมื่อชาวบ้านมารวมตัวกันนัดพบหรือจุดที่เตรียมของแล้ว อาจนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธี หรือคนที่เคยบวชเรียนมาแล้ว ชาวบ้านเรียกว่า “พ่อหนาน” จะเป็นผู้ทำพิธีสวด และพรมน้ำมนต์สิ่งของทั้งหมดที่จะตานต๊อด เพื่อความเป็นสิริมงคลแล้วจึงช่วยกันถือของที่จะตานต๊อดพากันเดินไปยังบ้านหรือกุฏิอย่างเงียบ ๆ ไม่ส่งเสียงดังแล้วนำเอาของทั้งหมดไปวางไว้บริเวณหน้าบ้าน เช่น หัวกระไดบ้าน หรือหน้ากุฏิ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จุดเทียน ธูปบูชา ตั้งจิตภาวนา เอาบุญเสร็จแล้ว จึงจุดประทัดชนิดต่าง ๆ ที่มีเสียงดัง เพื่อให้เจ้าของบ้านตกใจตื่น ส่วนคณะศรัทธาเจ้าภาพที่มากันทุกคน ก็พากันหลบซ่อนหมดไม่ให้เห็นตัว คอยแอบดูว่าผู้รับจะออกมารับด้วยวิธีใด เมื่อ

The Office of Academic Resource Information And Technology

เจ้าของบ้านเปิดประตูออกมาจะเห็นเทียนจุดอยู่หลายเล่มใกล้ ๆ กับสิ่งของที่นำไปให้ก็จะทราบว่ามีคนเอาของมาวางไว้ให้ ถ้าคนเคยบวชเรียนมาแล้วก็จะกล่าวว่า “อิทังเป๋นะปะติถัง” “นี่เป็นของผีหรือของคน” แล้วเข้าไปจุดธูปไหว้พระในบ้าน ทำเช่นนี้ประมาณ 3 ครั้ง จึงพูดว่า “เห็นทีจะเป็นของคนแน่แล้ว จะรับไว้แล้วนะ ขอให้รับพรด้วย” แล้วก็กล่าวคำให้ศีลให้พรคณะศรัทธาทั้งหมดที่หมอบอยู่ก็พากันยกมือไหว้รับพร เสร็จแล้วจึงแยกย้ายกันกลับบ้านด้วยความอิ่มเอมใจในผลบุญที่ได้ทำร่วมกัน

คำสำคัญ : ตานต๊อด ทานทอด การให้ทาน

ที่มา : http://web.tak.go.th/page/tourist/acticle/19

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-01-27

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2030&code_db=610004&code_type=TK008

The Office Of Academic Resource Information And Technology